

FOLCH I TORRES, Joaquim. *Llibre de viatge (1913-1914)*. Edició i assaig introductorí Mercè VIDAL I JANSÀ. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2013. Col·lecció Singularitats. 241 pàgs., ils. [17 x 24].

El llibre ha estat imprès per commemorar el 50 aniversari de la mort de Joaquim Folch i Torres. L'obra *Llibre de viatge* recull un conjunt d'articles publicats al diari *La Veu de Catalunya* els anys 1913 i 1914. Els articles estan relacionats amb un viatge per diversos països d'Europa (França, Bèlgica, Holanda, Alemanya, Àustria, Hongria, Suïssa i Itàlia) i les impressions que sobre molts museus, obres, esdeveniments va obtenir, els quals tenien una relació amb l'art, la cultura, el disseny, l'arquitectura, etc. Aquest viatge el va poder realitzar gràcies a un ajut de la Junta para la Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas i que inicialment estava destinat a estudiar exemplars d'art tèxtil.

Folch i Torres en aquests escrits destaca les obres, autors i aspectes que més li han atret. Així per exemple l'artista Puvis de Chavannes li serveix per parlar de l'art mediterrani i del Noucentisme com a recull de la tradició clàssica, encara que adaptada a la cultura catalana del moment. Cal recordar que ell participà en l'estudi del projecte de l'Escola Superior dels Bells Oficis, una escola ideada des de plantejaments noucentistes, o bé cal valorar el seu concepte de ciutat.

Els assumptes que tracta són diversos: destaca la importància del jardí francès (Le Nôtre, Versailles) i el contrasta amb l'italià (els jardins del Laberint d'Horta, de Barcelona, s'havien inspirat en aquest model), tracta sobre la moda de l'Orientalisme que ha invadit tots els espais, esmenta la importància de les runes arquitectòniques inspirant-se en *Les Runes* de Josep Carner perquè despullen l'edifici d'afegits inútils, l'aire de modernitat i de creació que hi ha en l'estil pictòric impresionista, l'obra renaixentista de Leonardo da Vinci. L'interès per l'art del moble: va visitar el Pabelló Olympia de Londres i aquesta li suscità un debat sobre les condicions d'un habitatge millor. També el mobiliari que va veure de caire auster, li permet contrastar el moviment *Arts and Crafts*, amb els autors catalans com Josep Pey, un bon dissenyador, la visita al Royal College of Arts de Londres i les converses amb el director, Mr. Spencer.

Cal destacar que per mitjà d'aquests articles va exposant el seu gust per l'art clàssic (dedica un article al pintor Luini, un altre a Pisanello) i el Noucentisme (*A l'entorn de la pintura d'en Torres-García*), la relació del paisatge i l'arquitectura (*En record d'una masia. Als senyors de Cabanyes*) i la cerca d'un art popular que enalteixi Catalunya i plasmi el seu esperit, per aquest motiu volgué participar en la creació de l'Escola d'Oficis catalana. Igualment, per mitjà dels seus escrits va perfilant les seves idees estètiques sobre l'art i la seva relació amb la natura, més presents en els darrers articles que redacta. Critica l'art com a diversió, i considera que aquest ha de cercar les

coses vives; per tant els estils no poden ser universals, sinó que procedeixen de la tradició, de dintre de la estructura i per tant han de reflectir una realitat concreta. La naturalesa dels països es la que dona el seu art, i aquest no pot procedir de l'emoció subjectiva, sinó que cal que s'adaptin a una llei exterior. Per tant, és en la penetració de la força humana en les coses vives i en la intensitat d'aquesta unió que pot sorgir el bon art, el qual requereix claretat expressiva i la capacitat de l'home de conduir els materials a una funció. A l'home li cal elevar les matèries a idees. D'aquesta manera l'art eleva els fets naturals a una superior existència i no a de manera inversa, que consistiria en deixar les coses en la seva existència i captar el que suggereixen a l'esperit. L'art conté l'expressivitat humana. Per tant, l'error de l'art modern resideix en voler expressar sentiments o pensaments. El procés que ha de seguir l'artista es aprofundir en l'observació de la natura, i pintar, però no per a expressar el que aquest té a l'esperit. Cal que prepari les seves mans i domini les eines, per fer ascendir les coses a una al·legoria; cal que l'artista conegui les coses amb la visió del poeta, fent ascendir la natura a una esfera significativa: "Fes coses útils, que la bellesa és la resultant de les coses en funció i rau en l'actitud de les coses vivint simplement" (p. 219).

Per tant ens trobem davant un seguit d'articles per mitjà dels quals exposa no solament les coses que coneix durant el seu viatge per Europa, sinó la seva manera d'entendre l'art.

El seu llenguatge és àgil i utilitza un estil amè, sense ser anecdòtic. Exposa el seu pensament i la seva visió de manera disseminada, sense que tracti de construir una teoria. Aquesta és una de les raons per mitjà de les quals els articles foren després reproduïts a la revista noucentista de Vilanova i la Geltrú anomenada *Themis*. Una publicació, que com moltes del període, volia ultrapassar l'àmbit local i per aixó buscava col·laboradors de renom que ampliessin el nombre de lectors de la revista.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

El libro se ha impreso con motivo de la conmemoración del 50 aniversario de la muerte de Joaquim Folch i Torres. La obra *Llibre de viatge* recoge un conjunto de artículos publicados en el periódico *La Veu de Catalunya* durante los años 1913 y 1914. Los artículos se encuentran relacionados con un viaje por diversos países de Europa (Francia, Bélgica, Holanda, Alemania, Austria, Hungría, Suiza e Italia) y las impresiones que obtuvo de los museos, obras, acontecimientos, las cuales guardan una relación con el arte, la cultura, el diseño, la arquitectura, etc. Este viaje lo pudo realizar gracias a la ayuda que recibió de la Junta para la Ampliación de Estudios e

Investigaciones Científicas y que inicialmente estaba destinado a estudiar ejemplares de arte textil.

Folch i Torres en estos escritos destaca las obras, autores y aspectos que más le han atraído. Así, por ejemplo, el artista Puvis de Chavannes le sirve para hablar del arte mediterráneo y del Noucentisme con motivo de la revisión de la tradición clásica, adaptada a la cultura catalana del momento. Es preciso recordar que él participó en el estudio del proyecto de la Escola Superior dels Bells Oficis, una escuela ideada desde planteamientos noucentistas, o bien debemos valorar su concepto de ciudad.

Los asuntos que trata son diversos: destaca la importancia del jardín francés (Le Nôtre, Versailles) y lo contrasta con el italiano (los jardines del Laberinto de Horta, Barcelona, se habían inspirado en dicho modelo), comenta la moda del Orientalismo que ha invadido todos los espacios, menciona la importancia de las ruinas arquitectónicas inspirándose en *Les Runes* de Josep Carner, porque despojan el edificio de añadidos inútiles, el aire de modernidad y de creación que hay en el estilo pictórico impresionista, la obra renacentista de Leonardo da Vinci. El interés por el arte del mueble: visitó el Pabellón Olympia de Londres y éste le suscitó un debate sobre las condiciones de un hábitat mejor. También el mobiliario que observó de carácter austero, le permite contrastar el movimiento *Arts and Crafts*, con los autores catalanes tales como Josep Pey, un buen diseñador, la visita al Royal College of Arts de Londres y las conversaciones con su director Mr. Spencer.

Es preciso destacar que mediante estos artículos expone su gusto por el arte clásico (dedica un artículo al pintor Luini, otro a Pisanello) y el Noucentisme (*A l'entorn de la pintura d'en Torres-García*), la relación del paisaje y la arquitectura (*En record d'una masia. Als senyors de Cabanyes*) y la búsqueda de un arte popular que exalte Cataluña y plasme su espíritu; por dicho motivo quiso participar en la creación de una escuela de oficios catalana. Igualmente, a través de sus escritos va perfilando sus ideas estéticas sobre el arte y su relación con la naturaleza, más presentes en los últimos artículos que redacta. Critica el arte como diversión, y considera que ésta ha de buscar las cosas vivas; por lo tanto, los estilos no pueden ser universales, sino que proceden de la tradición, de dentro de la estructura y por lo tanto deben reflejar una realidad concreta. La naturaleza de los países es la que engendra su arte, y éste no puede proceder de la emoción subjetiva, sino que es preciso que se adapte a una ley exterior. Por lo tanto, es en la penetración de la fuerza humana en las cosas vivas y en la intensidad de dicha unión que puede surgir el buen arte, el cual requiere claridad expresiva y la capacidad del hombre de conducir los materiales a una función. El hombre debe elevar las materias a ideas. De este modo el arte eleva los hechos naturales a una existencia superior y no a la inversa, que consistiría en dejar las cosas en su existencia y captar lo que éstas sugieren al espíritu. El arte contiene la expresividad humana. Por lo tanto, el error del arte moderno reside en querer expresar sentimientos o pensamientos. El proceso que debe seguir el artista consiste en profundizar en la observación de la naturaleza y pintar, pero no para expresar lo que éste tiene en el espíritu. Es preciso que prepare sus manos y domine las herramientas, para hacer ascender las cosas a una alegoría; de ahí que el artista deba conocer las cosas con la

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juny 2014)

visión del poeta, haciendo ascender la naturaleza a una esfera significativa: “Fes coses útils, que la bellesa és la resultant de les coses en funció i rau en l’actitud de les coses vivint simplement” (p. 219).

Por lo tanto nos hallamos ante una serie de artículos por medio de los cuales expone no sólo las cosas que conoce durante su viaje por Europa, sino su modo de entender el arte.

Su lenguaje es ágil y utiliza un estilo ameno, sin inclusión de anécdotas. Expone su pensamiento y su visión de un modo diseminado, sin que trate de construir con ello una teoría. Esta es una de las razones por medio de las cuales los artículos fueron reproducidos después en la revista noucentista de Vilanova i la Geltrú denominada *Themis*. Una publicación, que como muchas del periodo, quería ultrapasar el ámbito local y por ello buscaba colaboradores de renombre que ampliasen el número de lectores de la revista.

IHE

(Secretaria de la revista)